

**TABIYIY FANLARNI O'QITISHDA ZAMONAVIY AXBOROT
TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING SAMARALI TOMONLARI****G'ofurova Malika G'ayratovna***Toshkent viloyati Toshkent tumani**26 - umumta'lim maktabining boshlang'ich sinf o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada tabiiy fanlarni o'qitishda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanishning samarali tomonlari hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining bugungi zamonaviy pedagogik talim tizimida foydalanishning bosqichma-bosqich tizimi haqida yoritib berilgan.*

Kalit sozlar: *akt, tabiiy fanlar, kompyuter, multimediya, internet, media-texnologiyalar, dars, talim.*

Bugungi kunda talim tizimini axborot-kommunikatsiya texnologiyalarisiz tasavvur qilib bolmaydi. Bu soha kundalik hayotimizda media-texnologiyalarining orni tobora kengayib bormoqda. Katta hajmdagi yangi axborotlar, reklamalar, televideniya korsatuvlarida kompyuter texnologiyalaridan foydalanish talabalarning talim tarbiyasi ularning atrofdagi voqea-hodisalar togrisidagi tasavvurlari, taffakkuri hamda idrokiga katta tasir etmoqda. Ilgari talabalar istalgan mavzuga oid kerakli ma'lumotlarni darslik, ma'lumotnoma adabiyotlar oqituvchi tomonida fanga oid darsni konspektlashtirish holda egallab kelgan bolsa, bugungi kunga kelib asosan televideniya va radio, elektron darsliklar internet tarmoqlaridagi ma'lumotlardan foydalangan holda ozlashtirmoqda. Shu sababli bugungi kun oqituvchisi zamonaviy voqelikka togru yondashgan holda talim jarayoniga axborot uzatishning yangi metodlarini olib kirishi hozirgi kun talabi hisoblanadi. Darsni AKT dan foydalanib, o'tishda oqituvchi oz mehnatining kop qismini kompyuterga yuklashi mumkin boladi. Bu bilan darsni yanada qiziqarli, rang-barang qilib, mazmunan boyitadi. Jahon pedagogikasi amaliyotida qator olimlar, jumladan, M. V. Bulanova Toporkova va boshqalar oqituvchining axborot texnologiyalari sohasidagi bilimdonligini quyidagi sifatlar bilan baholaydilar:

- 1) zamonaviy axborot muhitida faoliyat tajribasini baholash va integratsiyalashga qodirlik;
- 2) shaxsiy ijodiy sifatlarini rivojlantirishga intilish;
- 3) umumiy kommunikativ (ozaro muloqot qilish) madaniyatining yuqori darajada bolishi;
- 4) axborot vositasida ozaro birlashib xatti-harakatlarni bajarish masalasida nazariy tushunchalarning va uni tashkillashtirish tajribasining bolishi;
- 5) ozini refleksiyalash (oz ruhiy holatini tahlil qilish) ehtiyojining bolishi;
- 6) axborotni qabul qilish, tanlash, saqlash, qayta tiklash, taqdim etish usullarini, uni o'zgartirish, uzatish va integratsiyalash madaniyatini ozlashtirish.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, kompyuter, multimediya, internet, media-texnologiyalar, dars, talim. Talim tizimida islohatlarni amalga oshirishda va rivojlantirishda hukumatimiz tomonidan yiliga mamlakat yalpi ichki mahsulotining 10-12 foizi sarflanadi, bu davlat budjetining 35 foizini tashkil etadi. Bu esa jahon tajribasidagi korsatgich 3-4 foizdan oshmaydi. Talim tizimida yil sayin rivojlanib borayotgan axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, talim jarayonini sifat va mazmun jihatdan yanada yuqori bosqichga otarishga

xizmat qilib kelmoqda. Bugungi kun zamonaviy talim jarayonini mazmunli tashkil etish uchun zamon talabiga mos texnik vositalaridan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Jumladan, texnologiya, axborot, kompyuter, multimediya, internet, masofali oqitish, yagona axborot muhiti va shunga oxshash axborotkommunikatsion texnologiyalarning zamonaviy vositalaridan foydalanish o'zining samarasini bermoqda. Avtomatlashtirilgan axborot jamiyatini shakllantirishning global jarayoni inson taraqqiyoti va ko'plab iqtisodiy va ijtimoiy muammolarni samarali hal etish imkoniyatlarini yaratadi. Biroq, bunday imkoniyatdan faqatgina ushbu axborot maydonida kerakli bilim va konikmalarga ega bolgan jamiyat azolarigina foydalana oladilar. Shu orinda oliy talimning asosiy vazifalaridan biri talabalarga axborot madaniyatini va uning mafkuraviy darajasini har tomonlama yaxshilash imkonini berishdir. Ushbu muammoni hal qilishda talim muassasalarida axborot texnologiyalari, fani yonalishi muhim rol o'ynaydi. Shu sababli, axborotkommunikatsiya texnologiyalari, kompyuter savodxonligi kursining ustuvor muammolarini va uning kelajakdagi istiqbollari organish va tahlil qilish muhimdir. Internet, ijtimoiy tarmoqlar, bloglar, elektron kutubxonalar, elektron kitoblar va raqamli audio-video-foto, mobil telefonlar, tezkor xabarlar jonatish vositalari, IPtelefoniya, PDA va kommunikatorlar bilan tanishtirish orqali zamonaviy bugungi kun bolajak yosh kadrlar tasavvurida 20 yil avval biz axborot vakumida yashagan ekanligimizni, ijtimoiy, geografik, siyosiy tosiqlardan boshqa hech narsa mavjud bolmaganligini hosil qilamiz.

O'qituvchi oz vaqtida talabaning bilimini xolisona baholab boradi, ularga noananaviy saboq berish usullarini topishga ijodiy yondashadi. Bu esa oqituvchining kasbiy jihatdan rivojlanishiga asos boladi. Katta hajmdagi axborotlarni har bir talaba qisqa vaqt mobaynida ozlashtirishi va amaliy faoliyatda foydalana olishni orgatish zarur boladi. Shuning uchun ham darsni shunday tashkil etish kerakki, unda har bir talaba ozini erkin his qilib, faol ishtirok etishi zarur. Har bir dars jarayoniga qiziqish bilan yondashib, mustaqil ijodiy fikrlashi, oz mehnati samarasini korib, uni baholay olishi kerak. Oqituvchi axborot - kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanib, dars otishga tayyorgarlik korishda bu jiddiy talim dasturiga oid dars materiali ekanligini unutmasligi zarur. Darsni loyihalashtirishda oqituvchi turli dasturiy mahsulotlardan foydalanadi. Dars jarayoniga tayyorgarlik korishda tayyor dasturiy mahsulotlar (ensiklopediya, lugatlar, talimiy dasturlar va shu kabilardan) foydalanishda kompyuterning orni alohida ahamiyat kasb etadi. Kopmyuter texnologiyasi vositasida dars otish barcha fanlardan laboratoriya mashg'ulotlarini, yani yangi mavzularni korgazmali tushuntirish imkoniyatiga ega bolib, otilgan darslarning materiallarini talaba mustaqil qayta korib chiqishi mumkin. Xulosa: Bugungi kun talabi axborot - kommunikatsiya texnologiyalari hamda internetdan foydalanish faqatgina talim tizimiga kirib kelmasdan shu sohaningbarcha bog'inlarini boshqarish, tashkil qilish, axborot resurslari bilan taminlanayotganligi sababli ish yuritish xujjatlarini tezlik bilan yolga qoyish, moliyaviy tizim va shu kabi ishlarni amalga oshirishda muhim ahamiyatga ega. Shu sababli axborot texnologiyalaridan yanada rivojlantirish maqsadida chekkacheikka xududlardagi yoshlar uchun ham ushbu imkoniyatlarni salmog'ini kengaytirish, shu sohadan foydalanish madaniyatini va imkoniyatlarini yaratish, mamlakatimizning barcha sohalarini rivojlantirishda katta imkoniyatlar yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Axborot texnologiyalari sohasida kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish togrisida. Qishloq hayoti gazetasi 03.06.05 y.
2. Farberman. B.L . Ilgor pedagogik texnologiyalar. T: 2001 y.
3. Azixodjaeva N.N. Pedagogicheskie texnologii i pedagogicheskoe masterstvo. Ucheb.posobie.- Toshkent. TDPU 2003. - 192 s.
4. Ismatilla Isoqov, Sindorqul Ibragimovich Qulmamatov. Informatikani oqitishda innovatsion texnologiyalar. Maruza matnlari.
5. Saidaxmedov N. Pedagogik amaliyotda yangi texnologiyalarni qollash namunalari.- Toshkent : RTM 2000 yil.